

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 31

Archeologische begeleiding van het verdiepen
van het vloerniveau in de Sint-Joriskapel op het
kasteeldomein 'Ter Biest' te Sint-Truiden

Bart Lauwers
4 februari 2008

ARON Rapport 31

**Archeologische begeleiding van het verdiepen van het vloerniveau
in de Sint-Joriskapel op het kasteeldomein “Ter Biest”
te Sint-Truiden**

In opdracht van Stad Sint-Truiden

Lauwers Bart

Project:	Sint-Truiden – Ter Biest
Projectcode:	ST-08-TB
Opdrachtgever:	Stad Sint-Truiden
Data terreinonderzoek:	4 februari 2008
Begeleidend archeoloog:	Lauwers Bart
Bestemming vondsten en archeologisch archief:	Stad Sint-Truiden

Op de teksten en de foto's geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of de bijgeleverde foto's schriftelijk over te maken op info@aron-online.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON b.v.b.a. mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau - Monumentenzorg
 Diesterstraat 44, bus 201
 3800 Sint-Truiden
www.aron-online.be
info@aron-online.be
 tel/fax: 011/72.37.95

© ARON bvba, Archeologisch projectbureau, 2008

Inhoudstafel

Inleiding

1. Het onderzoek	p. 1
1.1. Doelstellingen	p. 1
1.2. Verloop en methodiek van het onderzoek	p. 1
2. Resultaten van het onderzoek	p. 1
2.1. Gaafheid van de bodem	p. 1
2.2. De sporen	p. 2
2.3. De vondsten	p. 3
3. Conclusies	p. 4

Bibliografie

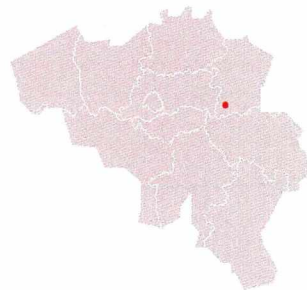
Bijlagen

Bijlage 1: Vynckier, Geert (2008) *Verslag controlebezoek Sint-Joriskapel te Melveren (Sint-Truiden) op 31/01/2008*, Tongeren.

Inleiding

Bij consolidatiewerken die kaderen in de eerste fase van de restauratie van de Sint-Joriskapel op het kasteeldomein "Ter Biest" te Sint-Truiden, werd bij het afgraven van de kapelvloer in het koor een in baksteen gemetselde grafkamer blootgelegd (Fig. 1). Tevens werden enkele menselijke botresten, waaronder een schedelfragment, aangetroffen. Ter hoogte van deze vondsten, bevonden zich in de oorspronkelijke kapelvloer twee grafstenen.

Nadat het Agentschap R-O Vlaanderen door de aannemer van de vondst op de hoogte was gesteld, werd de situatie ter plekke geëvalueerd door archeoloog Geert Vynckier (VIOE-Limburg)¹. In overleg met het hoofd van de technische dienst van de Stad Sint-Truiden, dhr. Ivo Brans en de aannemer, N.V. Driessen, werd overeengekomen de grafkamer niet te openen en een bekisting aan te leggen rondom het graf, zodat de betonplaat het graf niet afdekt. Het graf zelf diende beschermd te worden door middel van een vocht doorlatende plastic en zand (Fig. 2). Tevens zou de geplande afgraving van de westelijke zijde van de kapelvloer door een archeoloog begeleid worden. Hiervoor zocht de stad het archeologische projectbureau ARON bvba aan.

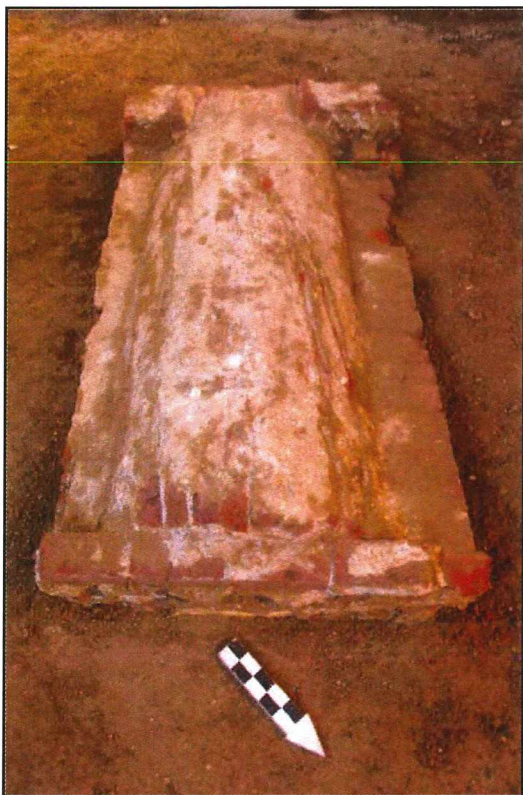

Fig. 1: De uit baksteen en kalkmortel opgebouwde grafkamer, centraal in het koor (foto: ARON bvba).

Fig. 2: De bekisting van de grafkamer (foto: ARON bvba).

¹ Zie bijlage 1.

1. Het onderzoek

1.1. Doelstellingen

Voor het gieten van de betonplaat van de nieuwe vloerfundering, diende de volledige kapelvloer een veertigtal centimeter te worden verdiept. Doel van de interventie door ARON bvba was om de afgraving van de westelijke zone van de kapelvloer archeologisch te begeleiden. Indien sporen werden aangetroffen, diende er contact opgenomen te worden met R-O Vlaanderen, Entiteit Onroerend Erfgoed.

1.2. Verloop en methodiek van het onderzoek

De archeologische begeleiding werd uitgevoerd op 4 februari 2008. De afgraving van de kapelvloer gebeurde machinaal, en werd uitgevoerd door aannemer N.V. Driessen. Begeleidend archeoloog was Bart Lauwers.

De afgegraven grond werd op vondstmateriaal onderzocht, en vervolgens in kruiwagens naar buiten verplaatst. Na afgraven werd het vlak, dat zich op zo'n 40 cm onder het oorspronkelijk vloeroppervlak bevond, opgeschaafd teneinde eventuele sporen te herkennen. Gezien in het vlak een aantal sporen onderscheiden konden worden, werd er contact opgenomen met mevrouw Ingrid Vanderhoydonck van de Entiteit Onroerend Erfgoed. In overleg met haar werd besloten de interventie te beperken tot een registratie van alle zichtbare sporen en structuren en niet tot een verdere opgraving over te gaan. Het verdere bestaan van de aanwezige sporen was door de geplande werken immers niet bedreigd. Zo werden de aanwezige sporen, beschreven, gefotografeerd en op het plan gelokaliseerd. De twee muurfunderingen werden eveneens ingetekend op schaal 1:10. De grafkamer werd grondig gereinigd en fotografisch geregistreerd.

Het vlak werd na registratie bedekt met een permeabele betonplastic waarover de bewapeningsnetten werden geplaatst.

2. Resultaten van het onderzoek

2.1 Gaafheid van de bodem

Langsheen de binnenmuren van de kapel was vóór het terreinbezoek door het VIOE reeds een strook van ca. 1 meter breed verstoord door de plaatsing van een consoliderende ringbalk in de funderingen van het gebouw. Meer bepaald was om de 80 cm een gewapende betonnen balk van ongeveer 50 cm breedte doorheen de fundamente gestoken. De resterende zones tussen de balkuiteinden werden bij het afgraven verder uitgehaald om de nog aanwezige originele natuursteen van de fundering te verwijderen.

Bij het afgraven bleek duidelijk dat de te verwijderen grond reeds grondig was omgewoeld en verstoord. Dit bleek overigens ook uit de botresten die verspreid en zonder enig anatomisch verband werden aangetroffen. Het vlak dat na afgraven werd blootgelegd bestond in het schip uit moedermateriaal, kleiig van aard, met een kleur die varieerde van lichtgrijs tot gelig. Op diverse plaatsen waren stukjes kalk en bouwpuin ingetrapt. Tevens werd er een koperen munt (V 2) in aangetroffen.

In het portaal was de bodem eerder lemig en donkerbruin. Dit suggereert verschillende bouwfases, al kunnen deze niet voorlopig niet met een absolute chronologie worden gerelateerd.

SINT-TRUIDEN
SINT-JORISKAPEL
TER BIEST

ST-08-TB

Legende

Kapel

Vondstnummer

Onderwerp

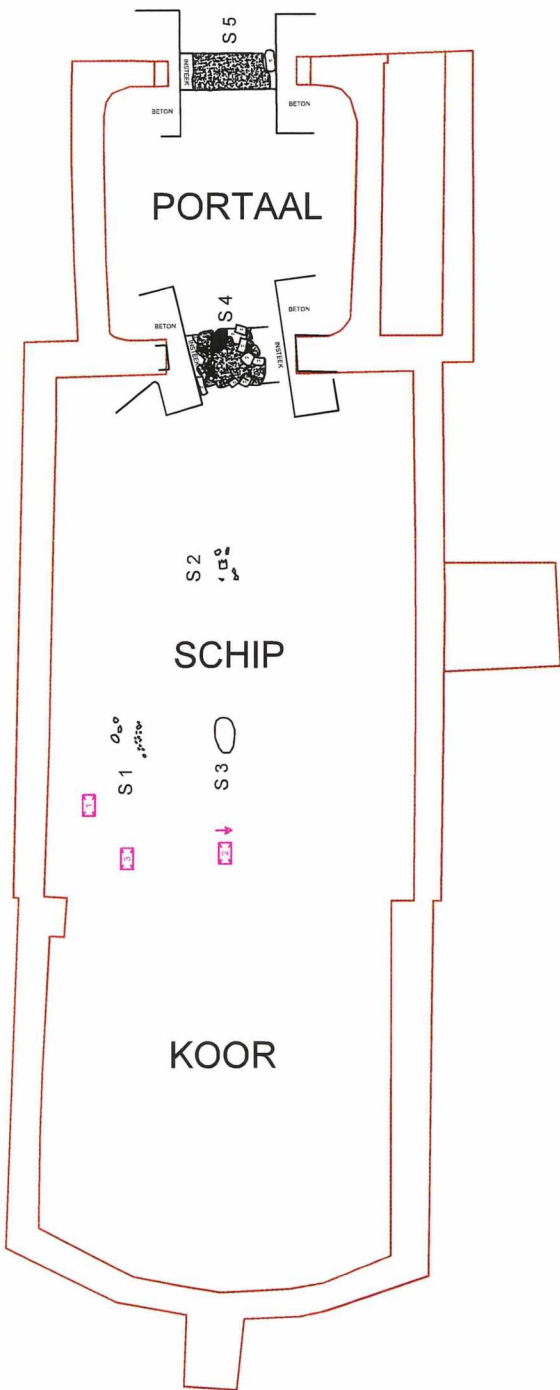
FIG 3
Overzichtsplan

Schaal 1/100

Veildetekening BL

CAD BL

Datum 4 febr. 2008

5 m

0

2.2 De sporen (Fig. 3)

In het nieuwe vlak konden enkele concentraties van sporen worden herkend. Het gaat met name om resten van verbrande klei-leem en houtskool. Een eerste zone (S 1) situeerde zich ten zuiden van de scheiding tussen koor en schip, op ca. 1,5 m van de westelijke kapelwand. Een tweede concentratie (S 2) bevond zich net ten westen van de centrale lengteas, in de richting van het portaal (Fig. 4).

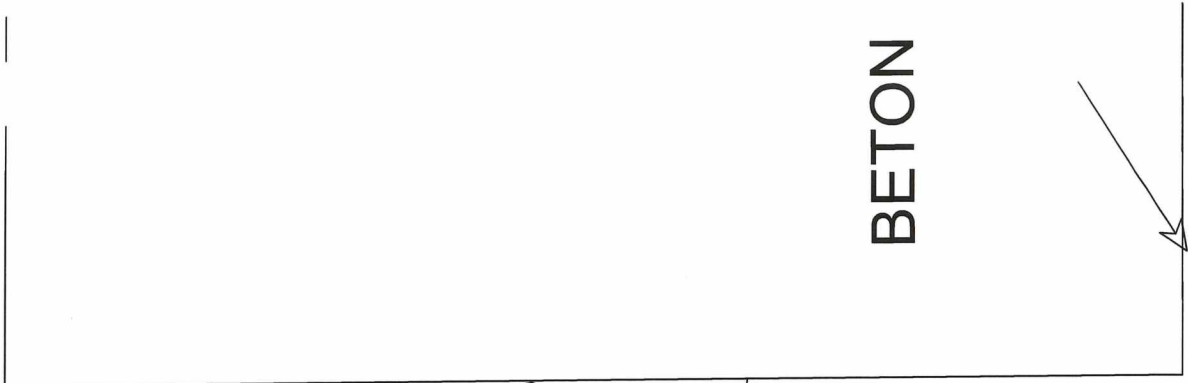
Fig. 4: Brandresten centraal op lange as van het schip (foto: ARON bvba).

Centraal op de lange as van de kapel, ten zuidwesten van de afscheiding tussen schip en koor werd een vaag lichtgrijs, ovaal spoor aangetroffen (S 3 - Fig. 5). In het vlak was in de vulling een kei zichtbaar; er werd geen bijmenging van kalkmortelfragmenten vastgesteld. Zowel vorm als locatie suggereren een paalspoor. De datering is echter erg onzeker. De afwezigheid van kalkmortel in de vulling pleit - met enig voorbehoud want het spoor werd niet gecoupeerd - tegen een interpretatie als stellinggat. Men moet dan ook rekening houden met de mogelijke aanwezigheid van een middeleeuwse houten voorloper van de kapel. Het is ook niet uit te sluiten dat het gaat om een paalspoor van een ander gebouw dat op de locatie van de latere kapel stond maar er verder geen verband mee hield.

Fig.5: Het lichtgrijze paalspoor, centraal op de lange as, net ten zuiden van de grens tussen koor en schip (foto: ARON bvba).

SINT-TRUIDEN
SINT-JORISKAPEL
TER BIEST

ST-08-TB

Onderwerp

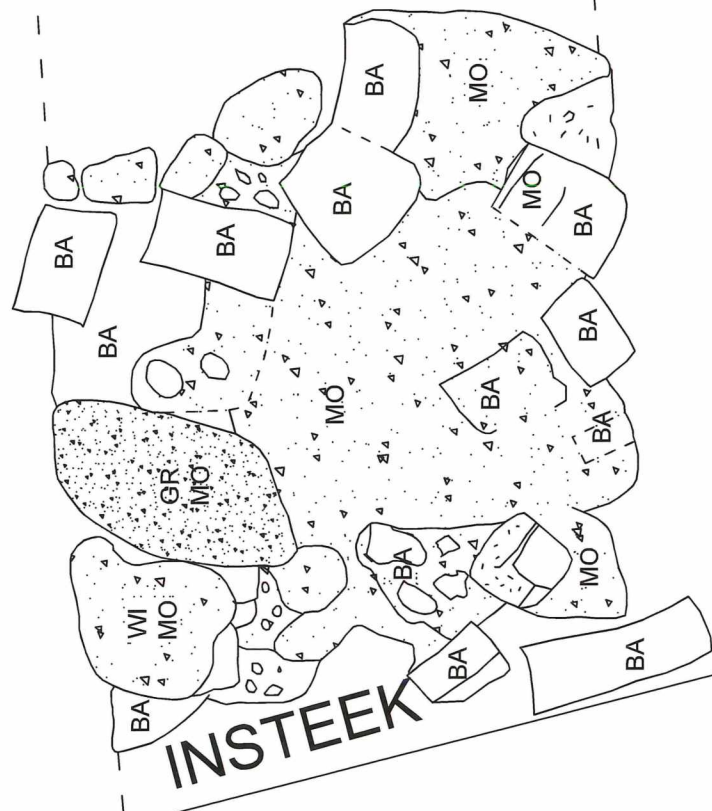
FIG. 6
Detail S 4

Schaal	1/10
Veldtekening	BL
CAD	BL
Datum	4 febr. 2008

BETON

INSTEEL

BETON

SINT-TRUIDEN
SINT-JORISKAPEL
TER BIEST

ST-08-TB

Legende

Onderwerp

FIG. 8
Detail S 5

Schaal 1/10

Veldtekening

BL

CAD

BL

Datum

4 febr. 2008

Onder de opening tussen portaal en schip werd een fragment van de ondergrondse kettingmuur aangetroffen (S 4 – Fig. 6-7). Aan beide zijden was ze reeds verstoord door de insteek van de betonnen balken. Het doorlopende fundament was opgebouwd uit een mengsel van wit-beige kalkmortel met fragmenten van gebroken baksteen zonder enig verband. De gerecupereerde complete bakstenen hadden een algemeen formaat van 21,5 op 4,5 op 10 cm.

Fig. 7: De kettingmuur onder de doorgang van portaal naar schip (foto: ARON bvba).

Onder de toegangspoort werd eveneens een fragment van de ondergrondse fundering aangetroffen (S. 5 – Fig. 8-9). Deze bleek hier echter hoofdzakelijk opgebouwd uit een mengsel van verschillende kalkmortels met een beperkte hoeveelheid kleinere baksteenfragmenten en –gruis. Opnieuw was het muurfragment aan weerszijden doorbroken bij de aanleg van de betonnen consolidatiebalken.

Fig. 9: De kettingmuur onder de toegangspoort tot het portaal (foto: ARON bvba).

2.3. De vondsten

Bij het afgraven van het vloerniveau werden opnieuw menselijke botresten aangetroffen, waaronder een door koper sterk gekleurd armbeen (V 3). De menselijke resten bevonden zich ruwweg ten zuiden van de grafkamer en de risaliet die de overgang van koor naar schip aanduidt, tussen ca. 1 en 3 meter van de oostelijke kapelmuur. De botten bevonden zich niet meer in anatomisch verband. In dezelfde zone werd een keramiekfragment in roodbakkend aardewerk met een bijna zwarte engobe en dito loodglazuur aangetroffen (V 1). Wellicht moet ze postmiddeleeuws gedateerd worden.

Op een diepte van ca. 5 cm onder het vlak werd, zoals hierboven reeds aangegeven, een koperen munt aangetroffen die sterk afgesleten en gecorrodeerd is, maar niettemin als 16de of 17de-eeuws te dateren is (V 2).

3. Conclusies

De archeologische begeleiding bracht naast enkele sterk verstoorde brandsporen een paalspoor aan het licht. Dit lichtgrijs paalspoor kan mogelijk gerelateerd worden met de oudste fase van de kapel, al blijft een dergelijke conclusie bij gebrek aan gelijkaardige sporen voorbarig. Onder de doorgangen naar portaal en schip konden de ondergronds doorlopende fundamenteen worden vastgesteld.

De grafkamer kon aan de hand van de vóór aanvang van de werken verwijderde grafsteen toegeschreven worden aan de kanunnik Petrus Charlier, gestorven in 1629. Mogelijk kunnen de verspreide botresten gelinkt worden aan het graf van notaris Van Ham, wiens grafsteen eveneens werd verwijderd¹.

---

¹ ARON bvba & Studiebureau Archeologie & Monumentenzorg, ECR vzw (2002) De Sint-Joriskapel op het kasteeldomein "Ter Biest" te Sint-Truiden, Sint-Truiden, p. 12.

Bibliografie

ARON bvba & Studiebureau Archeologie & Monumentenzorg, ECR vzw (2002) De Sint-Joriskapel op het kasteeldomein "Ter Biest" te Sint-Truiden, Sint-Truiden.

Vynckier, Geert (2008) *Verslag controlebezoek Sint-Joriskapel te Melveren (Sint-Truiden) op 31/01/2008*, Tongeren.

Bijlage 1

Verslag controlebezoek Sint-Joriskapel te Melveren (Sint-Truiden) op 31/01/2008.

In het kader van een restauratiedossier van de Sint-Joriskapel te Melveren (afb.1) werd er bij het uitgraven van de vloer een grafkamer ontdekt, opgebouwd in baksteen en witgrijze mortel (afb.2). Tevens werden enkele menselijke botten, waaronder een schedel fragment, bovengehaald. De aannemer waarschuwde het Agentschap en er werd ons gevraagd om een evaluatie te maken van de vondsten en af te spreken wat er verder zou moeten gebeuren. Er werd met de aannemer, N.V. Driessen en een vertegenwoordiger van de stad Sint-Truiden, de Heer Ivo Brans, een afspraak gemaakt.

Afb. 1: Zicht op de kapel vanuit de tuin

Afb. 2: Toestand na de afgraving

Na een korte rondgang en een gesprek met de aannemer stelden we vast dat de stabiliseringwerken van de muren al gebeurd waren en dat bij deze uitgravingen al enkele verspreide botten waren aangetroffen. Tussen de grafkamer en de absismuur lagen twee grafstenen die zich nu in een ruimte van de technische dienst van de stad bevinden. De grafkamer, die zich in de centrale as van de kapel bevindt, is opgebouwd met bakstenen muren waarop een gemetst tongewelf werd aangebracht (afb.3).

Afb.3: Zicht op het centrale graf vanuit het westen

Deze kamer is door de graafwerken niet vernield en het graf is volledig gesloten gebleven. Rond het graf werd er wel iets dieper gegraven en werden enkele botten boven gehaald. Voor zover we konden vast stellen zijn er hier geen aflijningen van graven te zien. Deze werden misschien bij vroegere restauraties en/of herleggen van de vloer al vernield. In het oostelijke deel van de kapel zal men niet dieper meer graven. In het westelijke deel van de kapel aan de ingang moet men nog een 20-tal cm afgraven om de gewenste diepte te bereiken vooraleer men een betonplaat giet.

Er werd voorgesteld en overeengekomen dat het centrale graf niet zal geopend worden en dat er rondom een bekisting zal worden aangelegd, zodat de betonplaat het graf niet afdekt. Het graf zelf zal eerst worden beschermd met een vocht doorlatende plastic en daarna wordt er zand opgegooid waarop vervolgens de vloer zal worden gelegd. Zodoende wordt het graf niet hermetisch afgesloten en kan het vocht in beide richtingen doordringen zoals tot nu toe het geval was.

De westelijke zijde van de kapel, waar er nog 20cm moet worden afgegraven kan nog menselijke botresten en/of graven bevatten (afb.4). Hier zal verder worden verder gegraven onder toezicht van een archeoloog. De stad zal hiervoor het archeologisch projectenbureau ARON bvba aanspreken.

Afb.4: Zicht op de westelijke zijde van de kapel

Geert Vynckier
VIOE-Limburg
Jekerstraat 10
3700 Tongeren